

De heilige Mis beleven

een persoonlijke ontmoeting met God

Javier Echevarría

De heilige Mis beleven

een persoonlijke ontmoeting met God

ARCO REEKS 12

 DE BOOG

INHOUD

INLEIDING	9
1. VOORBEREIDING OP DE HEILIGE MIS	17
Een wonderbaarlijke uitwisseling	19
Voorbereiding, kort en lang tevoren	24
Zich met Christus bekleden	28
De gewaden van de priester	33
2. OPENINGSRITEN	41
Intredezing en boete-akt	44
Lofprijzing van de ene en drievuldige God ..	49
Collecta-gebed	51
3. DIENST VAN HET WOORD	57
Gesprek van God met zijn volk	58
Eerste lezing: God spreekt tot de mensen	64
Antwoord van de gelovigen op het Woord van God	69
Evangelielezing en homilie	70
Geloofsbelijdenis	76
Gebed van de gelovigen – voorbede	80
4. AANBIEDEN VAN DE OFFERGAVEN	83
De gaven van de schepping	85
Bijdrage van de gelovigen	88
Gevoelens van nederigheid	93

5. HET EUCHARISTISCH GEBED	97
Openingsdialoog	101
De prelatie: dankzegging	103
De intercessies (voorbeden)	109
De Mis en de H. Drie-eenheid	117
Epiclese, aanroeping van de heilige Geest ..	120
De consecratie, hoogtepunt van de Mis	124
De transsubstantiatie: het wonder van Christus' woorden	127
De Heer vergezellen in zijn kruisoffer	133
Een eucharistisch bestaan	137
Gedachtenis van Gods wonderdaden	143
De offerande van de Kerk verenigd met Christus' offer	149
De heilige Geest en de Kerk	154
Bidden voor iedereen	158
Het gebed voor de overledenen	161
Slotdoxologie	163
6. COMMUNIERITUS	167
Het Onze Vader, gebed van de kinderen van God	168
Bidden voor alle noden	173
Vergeving van God en vergeving aan de naasten	177
Vredesritus	181
Het 'breken van het brood'	185
Persoonlijke voorbereiding op de Communie	188
De Communie: eenheid met Christus	191

Reiniging van onze ellende	194
Na de Communie	199

7. DE WEGZENDING VAN DE GELOVIGEN	201
‘Ite, missa est’: van Mis tot missie	202
Dankzegging na de Mis	204

INLEIDING

In 2004 kondigde de zalige paus Johannes Paulus II voor de wereldkerk een speciaal *eucharistisch jaar* aan. Het was zijn bedoeling daarmee niet alleen het allerheiligst sacrament te eren, maar ook de werkzaamheden voor de algemene gewone bisschoppensynode voor te bereiden. Deze zou in oktober 2005 in Rome plaatsvinden met de bedoeling om te proberen dieper door te dringen in het mysterie van de Eucharistie. De afkondiging volgde op de publicatie van de laatste encycliek van deze grote zalige paus: *Ecclesia de Eucharistia* (17 april 2003). Ter ondersteuning van een goede viering van het *eucharistische jaar* publiceerde de zalige paus Johannes Paulus II ook de apostolische brief *Mane nobiscum* (7 oktober 2004) waarin hij nogmaals stelt dat “het nodig is dat de heilige Mis in het centrum van het christelijk leven wordt geplaatst en dat elke gemeenschap er alles aan doet om haar waardig te vieren, volgens de vastgestelde normen”.¹ En verderop zegt hij: “Laten de herders zich inspannen om deze ‘mystagogische’ catechese te geven, die de kerkvaders zo dierbaar was en die helpt om de betekenis van de gebaren en woorden van de liturgie te ontdekken. Het helpt de

1 Z. JOHANNES PAULUS II, Apostolische Brief *Mane nobiscum*, 7 oktober 2004, nr. 17.

gelovigen om vanuit de tekenen bij het mysterie te komen en daar met heel hun bestaan in op te gaan".²

Het was zijn opvolger die de synode voorzat en afsloot en die ook het *eucharistisch jaar*, dat zo vruchtbaar voor het leven van de Kerk was geweest, moest beëindigen. Meteen na zijn verheffing op de stoel van Petrus gaf Benedictus XVI blijk van zijn diepe wens om aan de viering van de Eucharistie in al haar vormen de grootst mogelijke pracht te geven. Op de dag na zijn verkiezing richtte hij zijn eerste boodschap tot de Kerk: "Niet zonder betekenis begint mijn pontificaat terwijl de Kerk een bijzonder jaar beleeft dat aan de Eucharistie is gewijd. Is in deze door de voorzienigheid gewilde samenloop van omstandigheden niet een aanduiding te zien van een belangrijk aspect van het dienstwerk waartoe ik geroepen ben? De Eucharistie, het hart van het christelijk leven en de bron voor de evangeliserende Kerk, vormt noodzakelijk het middelpunt en de bron van het Petrusambt dat mij is toevertrouwd.

De Eucharistie stelt de verrezen Christus voortdurend tegenwoordig, Christus die zich steeds aan ons blijft geven en ons oproept deel te nemen aan het gastmaal van zijn Lichaam en zijn Bloed. Elk ander aspect van het leven van de Kerk komt uit de volledige gemeenschap met

2 *Ibid.*

Hem voort, met name de eenheid van alle gelovigen, de inzet om het evangelie te verkondigen en ervan te getuigen, en de vurige liefde voor alle mensen, in het bijzonder de allerarmsten en de kinderen.

Dit jaar zal daarom het hoogfeest van het Lichaam des Heren (Sacramentsdag) op een bijzondere manier gevierd moeten worden. Bovendien zal de Eucharistie half augustus het middelpunt zijn van de Wereldjongerendag in Keulen en ook in de maand oktober tijdens de gewone vergadering van de bisschoppensynode, die gewijd zal zijn aan het thema 'de Eucharistie als bron en hoogtepunt van het leven en de zending van de Kerk'. Aan allen vraag ik daarom om in de komende maanden de liefde en de godsvrucht jegens Jezus in de Eucharistie te vermeerderen, en krachtig en helder getuigenis af te leggen van het geloof in de werkelijke tegenwoordigheid van de Heer, op de eerste plaats door plechtige en onberispelijke vieringen.

Dit vraag ik op een bijzondere manier van de priesters, tot wie ik mij nu met grote genegenheid richt. Het dienstwerk van de priester is immers in die bovenzal van het Avondmaal – het Cenakel – tegelijk met de Eucharistie geboren, zoals mijn voorganger Johannes Paulus II, zaliger gedachtenis, dikwijls heeft bevestigd: "Het priesterlijk bestaan moet wel op bijzondere titel

een *eucharistische gestalte* hebben” – zo schreef hij in zijn laatste brief bij gelegenheid van Witte Donderdag (n. 1). Daartoe draagt voor alles de dagelijkse en devote viering van het eucharistisch offer veel bij, dat zoveel als de kern uitmaakt van het leven en de zending van elke priester”.³

Sindsdien heeft Benedictus XVI herhaaldelijk de wens geuit dat priesters en gelovigen in en buiten de Mis opnieuw de dimensie ontdekken van de aanbidding van God en van Christus’ heilige mensheid, die diep in het eucharistische Mysterie verankerd ligt. In de apostolische postsynodale Exhortatie *Sacramentum caritatis*, waarin de conclusies van de bisschoppensynode zijn samengevat, wijst de heilige Vader er opnieuw op dat “het voor een vruchtbare deelname nodig is om persoonlijk te beantwoorden aan het gevierde mysterie, door het eigen leven in eenheid met het offer van Christus te geven voor het heil van de gehele wereld. Op grond hiervan heeft de bisschoppensynode de aanbeveling gedaan er zorg voor te dragen dat bij de gelovigen een diepe overeenstemming bestaat tussen innerlijke gesteldheid, gebaren en woorden. Zo niet, lopen onze vieringen het gevaar dat ze, hoe levendig ze ook mogen zijn, afglij-

3 BENEDICTUS XVI, Boodschap uitgesproken na afloop van de Eucharistieviering in de Sixtijnse kapel, op 20 april 2005, daags na zijn verkiezing tot paus.

den naar ritualisme".⁴

Met de verwijzing naar de uitleg en de betekenis van de rijkdom van de liturgische riten van de heilige Mis geeft dit document drie basiselementen die altijd in acht genomen moeten worden.

a) *Uitleg geven van de riten in het licht van de heilsgebeurtenissen in overeenstemming met de levende traditie van de Kerk.*

"In de oneindige rijkdom van de Eucharistieviering wordt voortdurend verwezen naar de heilsgeschiedenis. In de gekruisigde en verrezen Christus kunnen wij inderdaad het alles samenbrengende middelpunt van de gehele werkelijkheid viëren (vgl. Ef 1,10). Vanaf het begin heeft de christelijke gemeenschap de gebeurtenissen uit het leven van Jezus – en in het bijzonder het Paasmysterie – verstaan in relatie tot de gehele weg van het Oude Testament".⁵

b) *Uitleg geven aan de gelovigen van de betekenis van de in de riten vervatte tekenen.*

"Deze opgave is bijzonder dringend in een sterk technologische tijd als de onze, waarin het gevaar bestaat dat men het waarnemingsvermogen voor tekenen en symbolen verliest. De mystagogische catechese moet niet slechts informa-

4 BENEDICTUS XVI, Postsynodale Apostolische Exhortatie *Sacramentum caritatis*, 22 februari 2007, nr. 64.

5 *Ibid.*

tie bieden, maar ook de gevoeligheid van de gelovigen voor de taal van tekenen en gebaren weer opwekken en stimuleren die samen met het Woord de ritus vormen".⁶

c) *De betekenis van de riten uitleggen in relatie tot het christelijk leven.*

"In die zin komt de mystagogie tot volle wasdom bij het besef dat het eigen leven door het vieren van de heilige geheimen steeds wordt herschapen. Bovendien is het doel van de christelijke opvoeding de gelovige als 'nieuw mens' tot volwassen geloof op te bouwen, waardoor hij in staat is om in zijn omgeving te getuigen van de christelijk hoop die hem bezielt".⁷

Aan de hand van deze aanbevelingen van het leergezag heb ik in de pastorale brieven die ik in de loop van het *eucharistisch jaar* aan de gelovigen van het Opus Dei heb gestuurd, een spirituele weg voorgesteld die, door van nabij het verloop van de liturgische riten te volgen, priesters en leken stof bood tot meditatie over de heilige Mis. Op deze manier wilde ik de liturgische geest bevorderen die ons aanzet om dicht bij Jezus Christus te blijven, niet alleen op het moment van de Mis, maar gedurende de hele dag, en te zorgen dat ook anderen dit doen.

Alles bij elkaar werd ik geleid door het ver-

6 *Ibid.*

7 *Ibid.*

langen om ervoor te zorgen dat bij mij en bij veel anderen deze grote wens van de heilige Jozefmaria in vervulling zou gaan: “Bovenal moeten wij aan de heilige Mis zijn gehecht, het centrum van onze dag. Als wij de Mis goed beleven, zullen we de rest van de dag dan niet aan God denken, ervoor zorgen dat we bij Hem blijven, werken zoals Hij, beminnen zoals Hij?”⁸ Zo zullen we zover komen “dat we Hem niet alleen aan het altaar dienen, maar ook in de hele wereld die voor ons tot altaar geworden is. Alle werkzaamheden van de mensen worden als het ware op een altaar verricht en als contemplatieve zielen tijdens de dag verenigd en ieder van jullie leest in zekere zin zijn *mis* die vierentwintig uur duurt, in afwachting van de eerstvolgende mis die opnieuw vierentwintig uur duurt en zo verder tot aan het einde van ons leven”.⁹

Ik ben God dankbaar, want door het onderrecht van de stichter van het Opus Dei is deze wens bij vele duizenden mensen, afkomstig uit alle continenten en alle sociale lagen van de bevolking, aangeslagen. Toen Benedictus XVI kort geleden het *priesterlijke jaar* afkondigde, was dat voor mij een aansporing om de leer over de Mis opnieuw te bestuderen en te verwoorden.

Deze overwegingen zijn bedoeld voor zowel

8 H. JOZEFMARIA, *Christus komt langs*, nr. 154.

9 H. JOZEFMARIA, Aantekeningen van een meditatie, 19 maart 1968 (AGP, P09, p. 98).

leken als voor priesters, want allen – ieder op de eigen concrete plaats in de Kerk die hem of haar toekomt op grond van de ontvangen sacramenten – zijn betrokken bij het opdragen van het eucharistische Offer. Benedictus XVI schrijft: “De schoonheid en de harmonie van de liturgische handeling komen betekenisvol tot uitdrukking in de ordening waarin iedereen geroepen is actief deel te nemen. Dat impliceert de erkenning van de verschillende hiërarchische rollen in de viering”.¹⁰

Ik schrijf deze bladzijden als een uiting van het sterke verlangen de aanbevelingen van de paus te steunen, waarbij ik de heilige Drie-eenheid smeeek dat Zij door tussenkomst van de maagd Maria een heilzaam effect op mijn lezers mogen hebben. En in het bijzonder vraag ik dat wij, priesters, altijd het volgende voor ogen houden: “Vooral vanwege de band tussen de *ars celebrandi* en de *actuosa participatio* moet op de eerste plaats worden bevestigd dat *de beste catechese over de Eucharistie de goed gevierde Eucharistie is*.”¹¹

+ Javier Echevarría
Prelaat van het Opus Dei

Rome, 8 september 2009
Op het feest van Maria Geboorte

10 BENEDICTUS XVI, Postsynodale Apostolische Exhortatie *Sacramentum caritatis*, 22 februari 2007, nr. 53.

11 *Ibid.* nr. 64.

1. VOORBEREIDING OP DE HEILIGE MIS

In de christelijk traditie wordt steeds op de meest uiteenlopende manieren de diepe dankbaarheid jegens God bezongen voor het mysterie van liefde en geloof dat Hij ons in de Eucharistie heeft gegeven. Veel uitingen in eucharistische hymnen en gezangen zijn doortrokken van vurige vroomheid en zetten aan tot het eren van het offer van Christus en zijn werkelijke aanwezigheid in de heilige Hostie. Al deze teksten – *Pange lingua; O Sacrum Convivium; Panis angelicus; O Salutaris Hostia; Adoro te devote*, enzovoort – die uitdrukking geven aan het maximum van wat wij mensen aan lofzang naar de hemel kunnen sturen, staan in geen verhouding tot de goedheid die God ons in de heilige Mis toont en dus ook niet tot het wonderbaarlijke feit van de werkelijke aanwezigheid van Christus onder de eucharistische gedaantes.

Benedictus XVI verwijst in een van zijn preken naar het volgende verhaal uit de wereldliteratuur. Op een dag wilde een koning weten hoe God eruit zag en hij vroeg aan de wijzen en priesters in zijn rijk hem dat duidelijk te maken. Natuurlijk konden zij dat niet. Toen kwam een arme herder met zijn uitleg op de propfen: de ogen van zijn koning waren niet in staat God te zien, maar hij kon hem wel laten begrijpen hoe God handelde. De herder

stelde hem voor van kleding te wisselen. De koning stemde daarmee in, overhandigde hem zijn koninklijk gewaad en trok de eenvoudige kledij van de herder aan. “Dat is ook wat God doet”, zei de herder tegen hem.

In zijn commentaar daarop zei de paus: “In feite heeft de Zoon van God – ware God van de ware God – zijn goddelijke luister afgelegd: *Hij die bestond in goddelijke majesteit heeft zich niet willen vastklampen aan de gelijkheid met God: Hij heeft zich van zichzelf ontdaan en het bestaan van een slaaf aangenomen. Hij is aan de mensen gelijk geworden. En als mens verschenen heeft Hij zich vernederd, Hij werd gehoorzaam tot de dood, tot de dood aan een kruis (vgl. Fil 2,6-8).* Zoals de kerkvaders zeiden, heeft God een *sacrum commercium*, een heilige uitwisseling, tot stand gebracht: Hij heeft aangenomen wat van ons is, opdat wij kunnen ontvangen wat van Hem is, en op God gaan lijken”.¹²

De dialoog met God – Hij is geen wezen dat op afstand is – dient in de ziel van de christen echte verrukking te brengen. Zijn oneindigheid belet Hem niet om op bijzondere wijze onze ziel nabij te komen en een vriendschap te scheppen die er, volgens Augustinus, voor zorgt dat wij Hem niet in ons arme ik veranderen, maar wij ons met Hem vereenzelvigen.¹³

12 BENEDICTUS XVI, *Preek tijdens de Chrismamis*, 5 april 2007.

13 vgl. AUGUSTINUS, *Belijdenissen VII*, 10 (CCL 27, 103-104).

De heilige uitroep – *consummatum est* (Joh 19,30) – die voor ons de poorten van de hemel opende, weerklinkt in elke heilige Mis opnieuw. En dit is zo doeltreffend dat niet het lichamelijk sterven of de geestelijke dood door de zonde in het leven van de christen het laatste woord hebben, maar de barmhartigheid van God. Op de Calvarieberg handelden de drie goddelijke Personen, in perfecte eenheid van liefde, voor het welzijn van de hele mensheid. Bij elke viering van de Eucharistie – de werkelijke tegenwoordigstelling van het heilige Kruisoffer in tijd en ruimte – is de allerheiligste Drie-eenheid actief betrokken, ten behoeve van ons.

Een wonderbaarlijke uitwisseling

Voor elke christen vindt deze wonderbaarlijke uitwisseling bij het doopsel plaats, waarbij alle christenen – zoals Paulus zegt – met Christus worden bekleed (*vgl.* Gal 3,27). “Hij geeft ons zijn kleding en daarbij gaat het niet om iets uitwendigs. Het betekent dat wij in een existentiële gemeenschap met Hem treden, dat zijn wezen en het onze samenvloeien, elkaar wederzijds doordringen. *Ikzelf leef niet meer, maar Christus is het die leeft in mij* – zo beschrijft Paulus in de brief aan de Galaten (2,2) de gebeurtenis van

zijn doop".¹⁴

Naarmate we de andere sacramenten ontvangen, wordt de gelijkenis met Christus, die met het doopsel begon, steeds volmaakter. In het bijzonder gaat het hierbij om de Eucharistie, die als voorwaarde voor een volledig deelhebben de afwezigheid van zware zonden in de ziel vereist. Door ons met zijn persoonlijk offer te verenigen dat op het altaar tegenwoordig wordt gesteld en door de Communie te ontvangen, wordt deze gelijkenis met Christus intenser en biedt ze ons de mogelijkheid ons steeds oprechter tot God de Vader te richten als 'onze Vader'.

Benedictus XVI legt deze mysteries uit door te benadrukken dat "Christus onze kleding heeft aangetrokken: het lijden en de vreugde van de mens, honger, dorst, vermoeidheid, hoop en teleurstellingen, vrees voor de dood en al onze angsten tot het einde van ons leven. En Hij heeft ons zijn 'kleding' gegeven. Wat Paulus ons in de brief aan de Galaten als het simpele 'feit' van het doopsel uiteenzet – de gave van het nieuwe wezen – stelt hij ons in de brief aan de Efeziërs voor als een blijvende plicht: *dat gij de oude mens van uw vroege levenswandel die te gronde gaat aan zijn bedrieglijke begeerten, moet afleggen (...). Bekleedt u met de nieuwe mens, die naar Gods beeld is geschapen in ware gerechtigheid en heiligheid. Daarom, doet de leugen weg en laat*

14 BENEDICTUS XVI, *Preek tijdens de Chrismamis*, 5 april 2007.

ieder met zijn naaste de waarheid spreken, want wij zijn elkaars ledematen. Wordt toornig, maar zondig niet' (Ef 4,22-26)".¹⁵

De heilige Mis is ook het sacrament van eenheid met onze broeders, de mensen. Op het heilige moment waarop Christus ons, gedreven door de heilige Geest, in zijn offergave aan God de Vader betreft, wordt ons de mogelijkheid geboden te leven vanuit het verzoek dat de Heer in het priesterlijk gebed tot zijn Vader richtte: *'ut omnes unum sint, sicut tu Pater, in me et ego in te'* [opdat zij alleen één mogen zijn zoals Gij, Vader, in Mij en Ik in U] (Joh 17,21).

Om van die deelname aan het eucharistisch offer profijt te kunnen hebben, moeten we voor het altaar zijn gekleed in het *bruiloftskleed* waarover de Heer in het Evangelie van Matteüs spreekt (vgl. Mt 22,11-19). Dat wil zeggen – en ik leg de nadruk op dit belangrijke punt – dat we vrij van doodzonde moeten zijn, waarbij we tegelijkertijd ook alles moeten hebben gedaan om ons te zuiveren van de smetten van de dagelijkse zonden en fouten die onze ziel eventueel ontsierden. Zoals Benedictus XVI in een preek zegt, kan het commentaar van Gregorius de Grote op de parabel van de genodigden aan het bruiloftsmaal dat Matteüs vertelt, ons een handje helpen:

“De koning betreedt de volle zaal om zijn

¹⁵ *Ibid.*

gasten te begroeten. Daar ziet hij te midden van de groep genodigden een gast die niet gekleed is voor het bruiloftsmaal. Deze wordt vervolgens buiten in de duisternis geworpen. Gregorius vraagt zich dan af: 'Welke kledij ontbrak hem? Iedereen die in de Kerk is verenigd, heeft het nieuwe kledingstuk van het doopsel en het geloof ontvangen, anders zou hij niet tot de Kerk behoren. Welk bruiloftskledingstuk moet er dan nog aan worden toegevoegd?'

Paus Gregorius geeft het antwoord: 'Het gewaad van de liefde'. En ongelukkigerwijs ontdekt de koning dat onder zijn gasten aan wie hij het nieuwe kledingstuk had gegeven, dat witte gewaad van de wedergeboorte, er enkelen niet het purperrode gewaad van de tweevoudige liefde jegens God en de naaste dragen. 'Hoe willen wij het feest van de hemel betreden als wij geen bruiloftskledingstuk dragen – dat wil zeggen het kledingstuk van de liefde, dat als enige ons mooier kan maken?' vraagt Gregorius zich af. Zonder liefde is een persoon van binnen duister. De duisternis buiten, waarover het Evangelie spreekt, is louter de afspiegeling van de innerlijke blindheid van het hart (*vgl.* Hom 38,8-13).

Wanneer we ons nu op de Mis gaan voorbereiden", vervolgt Benedictus XVI, "moeten we ons afvragen of wij het kledingstuk van de liefde dragen. Laten we de Heer vragen alle vijandigheid uit ons weg te nemen, ons elk gevoel van zelf-

voldaanheid te ontnemen en ons echt met het kleed van de liefde te bekleden, opdat we lichtende figuren worden die niet tot de duisternis behoren".¹⁶

Volgens de heilige Vader is een van de voorwaarden om het eucharistische offer zoveel mogelijk vrucht te laten dragen "de geest van voortdurende bekering, die het leven van alle gelovigen moet kenmerken. Men kan voor zichzelf geen actieve deelname aan de eucharistische liturgie verwachten als men er slechts oppervlakkig bij is, zonder eerst het eigen leven onderzocht te hebben. Een dergelijke innerlijke bereidheid wordt bijvoorbeeld bevorderd door inkeer en zwijgen, ten minste enkele ogenblikken voor het begin van de liturgie, door vasten en, indien nodig, door een sacramentele biecht. Een met God verzoend hart maakt ware deelname mogelijk. In het bijzonder moet men de gelovigen eraan herinneren dat een *actuosa participatio* niet te verwezenlijken is als men niet tegelijkertijd probeert actief deel te nemen aan heel het kerkelijk leven, daaronder begrepen de missionaire inzet om de liefde van Christus de samenleving in te dragen".¹⁷

Aandacht voor apostolaat is ook een uitstekende geestelijke houding om tot deze vrucht-

16 *Ibid.*

17 BENEDICTUS XVI, Postsynodale Apostolische Exhortatie *Sacramentum caritatis*, 22 februari 2007, nr. 55.

bare deelname te komen: een inzet die een nauwe band heeft met de uitroep van Christus op het kruis: *sitio*, ik heb dorst (vgl. Joh 19,28) en die de Heer zelf aan de apostelen en aan alle christenen laat horen door de uitdrukkelijke missionaire opgave: *Gaat uit over de hele wereld en verkondigt het evangelie aan de hele schepping* (Mc 16,15). We kunnen de Heer op het altaar niet liefhebben als er in ons hart, het hart van de christen, vrouw of man, geen oprechte liefde voor de zielen is die zich uit en concreet vorm krijgt jegens personen die op ons lijken. Wanneer de heilige Jozefmaria aandachtig naar de Heer op het kruis keek, die zijn armen naar alle zielen opent, placht hij te zeggen: “Je kunt alleen maar de hele mensheid liefhebben, – en we houden van alle zielen, we wijzen niemand af –, als je bij het Kruis begint”,¹⁸ dat Kruis dat zich bij de heilige Mis dankzij de oneindige verdiensten van Christus vol doeltreffendheid verheft.

Voorbereiding, kort en lang tevoren

Wil het leven van een in Christus gedoopte gelovige een coherent geheel vormen, dan is het onderhouden van een intensieve dialoog met de allerheiligste Drie-eenheid, die ons voort-

¹⁸ H. JOZEFMARIA, Aantekeningen gemaakt tijdens een meditatie, 2 oktober 1971 (AGP, P09, p. 146).

durend tegemoetkomt, noodzakelijk. Het is een verarming van ons christelijk leven als we dat contact tot de feitelijke duur van de Mis beperken. Als het offer van Calvarië ons opnieuw het leven heeft gegeven, dan moeten we er voor zorgen dat onze dag, heel ons bestaan, om het heilige Kruis draait dat Leven – verlossing – is.

Het is dan ook logisch dat we nagaan hoe belangrijk we het vinden om ons in de paar minuten voorafgaand aan de viering, op de Mis voor te bereiden. Laten we ons doen en laten eens onder de loep nemen en kijken of we misschien wat eerder kunnen komen om zo voor het begin van de Mis tijd te hebben voor persoonlijk gebed. Laten we ervoor zorgen dat we vurig blijven verlangen om op Calvarië aanwezig te zijn, omdat op het altaar immers datzelfde offer tegenwoordig wordt gesteld.

Vanuit die voorbereiding kort tevoren is het ook passend dat we tijdens de uren die aan de Mis voorafgaan, aandacht besteden aan een meer indirecte voorbereiding in de vorm van het bidden van oefeningen van geloof, hoop en liefde, geestelijke communies, akten van eerherstel. De heilige Jozefmaria verdeelde zijn dag gewoonlijk in tweeën: een gedeelte was om dank te zeggen voor de Mis die hij had opgedragen, het andere deel om zich voor te bereiden op de Mis van de volgende dag. Wanneer hij met mensen sprak die graag hun liefde voor de

Eucharistie wilden vergroten, opende hij eenvoudigweg zijn hart: “Wil je weten wat andere zielen doen? Andere zielen brengen in de loop van de dag vaak dank voor het feit dat zij de Heer hebben ontvangen: niet alleen tijdens de tien korte minuten na de Mis, maar de hele dag door. Je slaapt natuurlijk de hele nacht aan één stuk door nietwaar? Maar er zijn ook mensen, ook wel jonge mensen, die dat niet doen, maar die vier, vijf of zes keer per nacht wakker worden en zich beginnen voor te bereiden op het ontvangen van de Communie van de dag die komen gaat. Dat is een goed systeem, een uitstekend systeem in welke situatie je ook verkeert: ongehuwd, gehuwd, weduwnaar of priester, het is voor iedereen geschikt! Dus als je je beter wilt voorbereiden en beter dank wilt zeggen, doe het dan op deze manier”.¹⁹

En verder zei hij: “Ik zorg ervoor dat mijn laatste gedachte [van elke dag] er één is van dankbaarheid jegens de Heer omdat ik die dag de Mis heb mogen opdragen. Ik zeg Hem dan bovendien: ‘Heer, ik dank U, omdat ik hoop door Uw barmhartigheid ook morgen weer de heilige Mis op te dragen, door het goddelijke offer *in persona Christi* te hernieuwen en Uw Lichaam en Bloed te consacrerem’. Zo val ik rustig in slaap en bereid me voor. Iets dergelijks kun jij

19 H. JOZEFMARIA, Aantekeningen gemaakt tijdens een familiebijeenkomst, 21 april 1973 (AGP, P01 mei 1973, p. 70-71).

ook doen”.²⁰ En hij voegde eraan toe: “Ik maak me sterk dat je uiteindelijk al rond het middaguur met de voorbereiding van de Mis begint, omdat je van tevoren bezig was met de dankzegging voor de Communie en de Mis waarbij je aanwezig zou zijn. De hele dag wordt zo tot een Mis en het zal je niet moeilijk vallen je aandacht erbij te houden, niet naar andere dingen te luisteren, je overige zintuigen te versterven, je verbeelding in toom te houden. Alles wordt makkelijker wanneer we de Mis in het centrum van ons innerlijk leven plaatsen”.²¹

De moeite die een christen doet om met behulp van de genade de intieme vriendschap die God hem aanbiedt in stand te houden, is zowel bovennatuurlijk als natuurlijk. Daarom wil die gelovige graag korte metten maken met alles wat hem van God verwijdert. Het is heel goed om hierbij aan de christenen uit de vroegchristelijke tijd te denken en met bewondering hun vreugde te zien wanneer zij aan het eucharistische offer konden deelnemen. Zij bereidden zich zorgvuldig op de dag of op het moment voor waarop de Mis opgedragen zou worden, met een steeds sterkere vroomheid, vaak te midden van de meest gruwelijke vervolgingen. *Sine dominico non possumus*; zonder zondagsmis kunnen we niet leven. Dat antwoordt een mar-

20 *Ibid.* 10 mei 1974 (AGP, P01, oktober 1974, p. 64).

21 *Ibid.* 14 april 1974 (AGP, P01, mei 1974, p. 159).

telaar, niet bevreesd voor de dood die hem te wachten stond.²² We moeten ons deze gedachte dus eigen maken: een zeer belangrijk kenmerk van de ware apostel is dat hij van de Mis houdt²³; anders gezegd dat hij zich realiseert dat 'de zondagsviering (...)in het centrum van het leven van de Kerk staat'.²⁴

Zich met Christus bekleden

De beste manier om je open te stellen voor de vreugde van de eucharistische rijkdom is om volledig op te gaan in de ceremonies, met het oprechte verlangen de betekenis ervan zo goed mogelijk te doorgronden. "De heilige Mis 'beleven' betekent aanhoudend in gebed blijven, de overtuiging hebben dat het voor ieder van ons om een persoonlijke ontmoeting met God gaat: we aanbidden, we loven, we vragen, we danken, we brengen eerherstel voor onze zonden, we laten ons zuiveren, we voelen ons in Christus één met alle christenen.

Misschien hebben we ons wel eens afgevraagd hoe we zo veel liefde van God kunnen

22 Paus Benedictus verwijst hiernaar in zijn preek ter afsluiting van het Eucharistisch congres in Bari op 29 mei 2005. Zie: Passio van de heilige Saturninus, (Sernin), Dativus en gezellen, martelaren van Abitine, XII, 3 («*Actas latinas de mártires africanos*», Jeronimo Leal. Madrid 2009).

23 Vgl. H. JOZEFMARIA, *De Weg*, nr 528.

24 *Catechismus van de Katholieke Kerk*, nr. 2177.

beantwoorden; misschien hebben we zelfs wel eens gewenst nu eens duidelijk het programma voor een christelijk leven opgesteld te zien. De oplossing is eenvoudig en ligt binnen het bereik van alle gelovigen, namelijk: in een geest van liefde deelnemen aan de heilige Mis, leren om God in de Mis te ontmoeten, omdat dit offer alles inhoudt wat God van ons verlangt".²⁵

Het is al een eeuwenoud gebruik dat de priesters, wanneer ze de liturgische gewaden aandoen, gebeden zeggen die de Kerk steeds is blijven aanbevelen, ook nu nog. Niet lang geleden heeft Benedictus XVI het hier ook over gehad en de betekenis ervan uitgelegd, zowel voor priesters als voor leken. Zij kunnen veel baat bij dit alles hebben als ze aandachtig overwegen wat de betekenis van de liturgische gewaden is. Een goede kennis van de culturele achtergrond van elk kennisdomein is gebaseerd op de belangstelling voor alles wat die cultuur uitmaakt en de interesse om die tot in de kleinste details te onderzoeken, te willen weten, te leren kennen, te waarderen. Laten we onze toevlucht nemen tot die gebeden en ze ook anderen aanbevelen, want ze kunnen voor hen een stimulans zijn om hun devotie voor de Mis in gang te zetten of te vergroten.

Het voorschrift om bij de viering van de heilig Mis en het toedienen van de andere sacra-

25 *Christus komt langs* nr. 88.

menten bepaalde gewaden te dragen, heeft een diepe reden. De paus zegt hier het volgende over: “Zoals er bij het doopsel een ‘uitwisseling van kledij’ plaatsvindt, een uitwisseling van bestemming, een nieuwe existentiële vereniging met Christus, zo vindt er bij de priesterwijding ook een uitwisseling plaats: bij de toediening van de sacramenten handelt en spreekt de priester *‘in persona Christi’*.”

“Bij de heilige geheimen vertegenwoordigt hij niet zichzelf en spreekt hij niet om zelf iets te zeggen, maar spreekt hij namens de Ander – namens Christus. Op die manier wordt in de sacramenten op aanschouwelijke manier duidelijk wat het in het algemeen betekent om priester te zijn; wat wij tijdens de priesterwijding hebben laten blijken in ons *‘Adsum’* – ik ben bereid, ik ben er opdat U over mij kunt beschikken. Wij stellen ons ter beschikking van Hem, die *voor allen is gestorven, opdat zij die leven niet meer voor zichzelf zouden leven* (2 Kor 5,15). Ons ter beschikking van Christus stellen, betekent dat wij ons identificeren met zijn overgave ‘voor allen’; door tot zijn beschikking te staan, kunnen wij ons echt ‘voor allen’ overgeven”.²⁶

Deze woorden illustreren de betekenis van het aantrekken van de liturgische gewaden, waarbij we tijdens de plechtigheid van de priesterwijding rechtstreeks aanwezig zijn nadat de

26 BENEDICTUS XVI, *Preek tijdens de Chrismamis*, 5 april 2007.

bisschop de priesterkandidaten de handen heeft opgelegd en de wijdingswoorden heeft uitgesproken. Met deze uiterlijke handeling wil de Kerk ons het innerlijk gebeuren en de taak die eruit voortvloeit, duidelijk maken: je met Christus bekleden, jezelf aan Hem geven zoals Hij zich aan ons heeft gegeven. Deze gebeurtenis van 'zich met Christus bekleden' wordt tijdens elke Mis opnieuw tot uitdrukking gebracht door het feit dat we liturgische gewaden dragen. Het aandoen van de gewaden moet voor ons meer zijn dan een louter uitwendig gegeven: het is een steeds opnieuw 'ja zeggen' op onze taak – het 'niet meer ik' van het doopsel, wat de priesterwijding ons op een nieuwe manier aanreikt en tegelijkertijd van ons vraagt".²⁷

Het aandoen van de liturgische gewaden is dus geen nutteloze of nietszeggende handeling, maar houdt de gelovigen – en ook de priester zelf – voor dat de priester er is als vertegenwoordiger van Christus, als een intelligent en vrij werktuig van zijn verlossende daad. "Ik nader het altaar en het eerste waaraan ik denk is: 'Jozefmaria, je bent niet langer Jozefmaria Escrivá (...), je bent Christus'. Wij priesters, wij allen zijn Christus. Ik leen de Heer mijn stem, mijn handen, mijn lichaam, mijn ziel: ik geef Hem alles. Hij is degenen die zegt: dit is mijn Lichaam, dit is mijn Bloed. Anders zou ik het niet kun-

27 *Ibid.*

nen. Het is de onbloedige vernieuwing van het goddelijke offer op Calvarië. Op die manier ben ik er *in persona Christi* aanwezig, in de plaats van Christus. De priester als concrete persoon verdwijnt".²⁸

Wij allen – niet alleen de priesters – hebben er baat bij ons te verdiepen in de liturgische voorschriften.²⁹ Het treft ons dat God in het Oude Testament tegen Mozes zegt wat voor voorwerpen en kledij er moesten zijn voor de goddelijke eredienst die toen niet meer dan een voorafbeelding van het offer van Calvarië was. De Heer treedt concreet in details die de pracht benadrukken van de eredienst die Hij van het uitverkoren volk verwacht. In die tijd was er alleen nog sprake van 'de verzinnebeelding' van de goddelijke zaken (*vgl.* Heb 9,9; 1 Kor 10,11) en niet van de ware werkelijkheid. Waarom zouden we dan nu niet aan alles wat de liturgie voorschrijft of aangeeft, groot belang hechten?

De gebeden die de priester worden aangera- den wanneer hij zich met de gewaden bekleedt, drukken uit hoe hij zijn hele wezen in dienst moet stellen van het ambt dat Jezus Christus hem heeft toevertrouwd. We hoeven niet te twijfelen aan de steun die het van tijd tot tijd overdenken van deze gebeden niet alleen priesters

28 H. JOZEFMARIA, Aantekeningen gemaakt tijdens een familie-
bijeenkomst, 10 mei 1974 (AGP, P01 oktober 1974, p. 74-75).

29 Zie *De Weg*, nr. 543.

maar ook leken kan bieden. Ook zij hebben in feite bij het doopsel een *priesterlijke ziel* ontvangen en moeten de deugden beoefenen die ook elke goede priester beoefent. “Als al je bezigheden – je leven en je werk – op God zijn gericht, als je liefhebt en je je voor anderen inzet, als je, ook al ben je geen priester, een priesterlijke ziel hebt, dan krijgt al je doen en laten een bovenna-tuurlijke dimensie. Je hele leven zal verbonden blijven met de bron van alle genade”.³⁰

De gewaden van de priester

Het zou een serieuze vergissing zijn niet van de pracht van de liturgie te houden. De lofprijzing die de heilige Hiëronymus aan de goede priester wijdde, heeft niets aan kracht verloren: “Hij stond erop dat het altaar er altijd stralend mooi uitzag, de muren helemaal schoon waren en de vloer glansde; hij zorgde dat de koster zijn taak goed uitvoerde en dat er altijd gordijnen voor de deuren hingen; hij hechte er waarde aan dat het portaal schoon was en dat de heilige vaten prachtig waren. Vervuld van vrome zorgzaamheid verwaarloosde hij bij alle plechtigheden kleine noch grote zaken”.³¹

30 H. JOZEFMARIA, *De Smidse*, nr 369.

31 HIËRONYMUS, *Brief 60* (uit 396) aan Heliodorus, met lofprijzing voor de overleden priester Nepotianus, 12 (PL 22, 596).

Een schoon kerkgebouw, een waardig altaar, een evenwichtige opstelling van het kruis en de kandelaars, verzorgd altaarlinnen, gewijde vaten van edelmetaal, aandacht voor de boeken en lessenaars, waardige en onberispelijke gewaden, enzovoort; dit alles weerspiegelt de respectvolle en gelovige houding waarmee het volk van God – gezamenlijk en ieder afzonderlijk – zich tot de heilige Drie-eenheid moet richten bij de aanbidding van God de Vader, God de Zoon en God de heilige Geest, tijdens de heilige Mis.

Het eerste kledingstuk waarmee de priester zich bekleedt, is de amict, een witlinnen doek waarmee men vroeger het hoofd bedekte. Wanneer de priester deze omdoet, nadat hij het geborduurde kruisje – dat meestal in het midden staat – heeft gekust, zegt hij: *Impone, Domine, capiti meo galeam salutis, ad expugnandos diabolicos incursus*; plaats, o Heer, op mijn hoofd de helm van het heil opdat ik alle duivelse aanvechttingen mag overwinnen. Dit geeft aan dat ingetogenheid van zintuigen en gedachten noodzakelijk is om de Mis waardig te vieren. De zorg daarvoor, die beheersing van zintuigen en vermogens, wordt ook van de gelovigen gevraagd die aan de heilig Mis gaan deelnemen.

Benedictus XVI geeft hierop het volgende commentaar: “Onze gedachten moeten niet afdwalen naar onze zorgen en verwachtingen

van het dagelijks leven; de zintuigen moeten niet worden aangetrokken door iets wat in het kerkgebouw vluchtig de aandacht van ogen of oren kan trekken. Onze harten moeten zich gewillig voor Gods woord openen en opgaan in het gebed van de Kerk, opdat onze gedachten op de woorden van de verkondiging en het gebed worden gericht. En de blik van onze harten moet zich richten op de Heer die onder ons is (...). Als ik zo bij de Heer ben, in mijn luisteren, in mijn manier van spreken en handelen, trek ik ook andere mensen naar de gemeenschap met Hem".³²

Wanneer de priester de albe aantrekt, vraagt hij God zijn hart te zuiveren met het kostbare bloed van het Lam, dat Christus is, om van Hem in eeuwigheid in de hemel te kunnen genieten. En wanneer hij de stola omdoet, smeekt hij om de onsterfelijkheid terug te krijgen die door de zonde van onze stamouders verloren is gegaan. Deze gebeden "verwijzen naar de feestkleding die de vader de naar huis teruggekeerde verloren zoon geeft. Wanneer we naderen tot de liturgie om in de persoon van Christus te handelen, merken we allemaal hoe ver we van Hem afstaan; hoeveel vuil er in ons leven is. Alleen Hij kan ons een feestgewaad geven".³³

Het is van belang – en zo is het altijd geweest

32 BENEDICTUS XVI, *Preek tijdens de Chrismamis*, 5 april 2007.

33 *Ibid.*

– dat de albe goed aansluit bij de lengte van de priester. Het is belangrijk dat hij niet nonchalant wordt gedragen, te lang of te kort is of kreukels heeft vanuit een houding dat ‘het er niet toe doet’. Dit zou niet alleen afbreuk aan de waardigheid van de priester doen, maar ook aan die van de misdienaars en diegenen die de heilige Mis bijwonen, een gebrek aan respect jegens de Heer der heren (*vgl.* Apk 19,16). Met de singel kan ervoor gezorgd worden dat de albe goed zit. Deze verwijst ernaar dat de reinheid van lichaam en ziel ongeschonden bewaard moeten blijven om tot de heilige geheimen te kunnen naderen. Het gebed dat de Kerk de priester bij het omdoen van de singel aanbeveelt, drukt dit ook uit. *Præcinge me, Domine, cingulo puritatis, et exstingue in lumbis meis humorem libidinis; ut maneat in me virtus continentiaë et castitatis; omgord mij, Heer, met de singel van de kuisheid en doof in mijn lendenen de bekoring van de begeerte, opdat in mij blijve de deugd van onthouding en kuisheid.*

Deze aanbevelingen zijn niet het resultaat van een voorliefde voor of gehechtheid aan oude rituelen, louter omdat ze oud zijn. Het zijn raadgevingen die vanuit de eeuwenoude ervaring van de Kerk zijn uitgekristalliseerd. Er bestaat niet zoveel afstand tussen het gebrek aan aandacht voor het correct gebruik door de priester van de liturgische gewaden, en een gebrek aan

goede manieren in het sociale verkeer – van zowel mannen als vrouwen – vanwege verwaarlozing van zorg voor hun kleding. Slordigheid en onachtzaamheid van de priester ten aanzien van zijn liturgische kleding zijn een slecht voorbeeld voor de gelovigen.

Het kazuifel is het gewaad dat voorbehouden is aan de bisschop en de priester. Wanneer de celebrant het kazuifel aandoet, bidt hij het volgende gebed: *Domine, qui dixisti: Iugum meum suave est et onus meum leve: fac, ut istud portare sic valeam, quod consequar tuam gratiam*; o Heer, U die gezegd hebt: Mijn juk is zacht en Mijn last is licht, geef mij dat ik dit juk en deze last zo mag dragen dat ik tot Uw genade moge komen.

“Het juk van de Heer dragen, betekent allereerst bij Hem in de leer gaan, altijd bereid zijn om zijn lessen te volgen. Van Hem moeten we zachtmoedigheid en nederigheid leren, de nederigheid van God die in zijn Menswording naar voren komt”.³⁴ Deze woorden zouden wij ons allemaal eigen moeten maken. Ze herinneren ons eraan dat Christus zich gewillig naar zijn lijden liet voeren en ze vormen ons een hulpmiddel om de tegenslagen van die dag te verdragen. Natuurlijk zouden we soms wel eens vriendelijk tegen Jezus willen zeggen: “Heer, Uw juk is helemaal niet licht. Het is zelfs ontzettend zwaar om te dragen in deze wereld. Maar vervolgens

34 *Ibid.*

kijken we Hem aan, Hem, Die alles verdragen heeft – Die zelf gehoorzaamheid, zwakheid, pijn, en totale duisternis heeft gekend – en al ons geklaag houdt op. Zijn juk is niets anders dan liefhebben zoals Hij. En hoe meer we Hem liefhebben en liefhebben zoals Hij, des te lichter zal zijn juk voor ons worden”.³⁵

Laten we niet denken dat de mooie stoffen, de met zorg op de kazuifels geborduurde motieven, onnodig zijn. Het beeld van de goede Herder, de waardige opvolger van Petrus, dat de zalige paus Johannes Paulus II ons gaf wanneer hij na afloop van de plechtige vieringen het volk van God tegemoet trad, bekleed met de pontificale gewaden, is onvergetelijk. Daarmee toonde hij zijn hartroerende en sterke liefde voor de heilige Mis en zijn toewijding voor de zielen, zelfs toen het gewicht van zijn ziekte hem haast te veel werd.

Laten we elke dag in ons hart eerherstel brengen en daden van nederigheid stellen voordat we de Mis gaan opdragen of bijwonen. Als we regelmatig het *mysterium fidei* overwegen, het mysterie van geloof en liefde waaraan we deelhebben, zal al gauw in ons hart en op onze lippen de vraag om vergeving opkomen, de wens ons zoveel mogelijk te reinigen – zonder angstig te worden of in scrupules te vervallen, iets wat de Heer niet wil – ons steeds bewust zijnde

35 *Ibid.*

van het feit dat we nooit voldoende en passend voorbereid zullen zijn. We delen de gevoelens van de heilige Thomas van Aquino die in een gebed dat de Kerk ons aanraadt voor de Mis te bidden, zegt: "Almachtige eeuwige God, ik mag naderen tot het sacrament van Uw eniggeboren Zoon, onze Heer Jezus Christus. Ik kom als een zieke tot de geneesheer van het leven, als een onreine tot de bron van barmhartigheid, als een blinde tot het licht van de eeuwige klaarheid, als een arme en behoeftige tot de Heer van hemel en aarde".³⁶

De Heer heeft genoeg aan onze goede wil, aan ons verlangen, ondersteund door concrete daden, om Hem van nabij te volgen. Hij heeft het duidelijk gezegd: "Niet de gezonden hebben een dokter nodig, maar de zieken" en iets verderop zegt Christus: "Ik ben niet gekomen om rechtvaardigen te roepen, maar zondaars" (Mt 9,12-13). De heilige Jozefmaria zegt hetzelfde in eigen woorden als hij ons de raad geeft: "Communiceer. – Je schiet dan niet tekort in eerbied. – Communiceer juist vandaag, nu je pas uit die strik bent bevrijd. – Ben je vergeten dat Jezus gezegd heeft: 'Niet de gezonden hebben een dokter nodig, maar de zieken?'"³⁷ En verderop: "Hij is gebleven voor jou. – Het is geen blijk van

36 Romeins Missaal, Gebed ter voorbereiding op de heilige Mis, toegeschreven aan de heilige Thomas van Aquino.

37 *De Weg*, nr. 536.

eerbied om niet te communie te gaan wanneer je in de goede gesteltenis verkeert. Hem onwaardig ontvangen, dat is pas oneerbiedig”.³⁸

Als voorbereiding op de Mis stelt de Kerk ons ook nog het volgende gebed tot de Maagd Maria voor, dat we voor het begin van de heilige Mis kunnen bidden:

“O Moeder van goedertierenheid en barmhartigheid, heilige Maagd Maria, ik neem tot u mijn toevlucht en smEEK u, zoals gij uw alerzachtmoedigste Zoon toen Hij aan het kruis hing, hebt bijgestaan, sta ook mij arme zondaar en alle gelovigen die hier en in de hele Kerk vandaag aan dit goddelijk offer deelnemen, genadig bij, opdat wij, geholpen door uw genade, een waardige en welgevallige offerande mogen opdragen voor het aanschijn van de allerhoogste en ondeelbare Drie-eenheid. Amen”.³⁹

38 *Ibid.* nr. 539.

39 Romeins Missaal, Gebed ter voorbereiding op de Mis.